

ABONAMENTUL
 Pe un an . 24 Cor.
 Pe jum. an . 12 "
 Pe 1 lună . 2 "
 Nrul de Duminică
 Pe un an 4 Cor. — Pen-
 în România și America
 10 Cor.
 Nrul de zi pentru Ro-
 mânia și străinătate pe
 un an 40 franci.

TRIBUNA

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Deák Ferenc-utca 20.
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Manuscripte nu se îna-
 poiază.
 Telefon pentru oraș și
 comitat 502.

Să închidem școlile!?

(I. C.) Școală...! Câtă sfințenie nu conține acest cuvânt. Fără să te gândești, instinctiv, îți vine să-ți descoperi capul. Școala este atelierul, în care maestrul — învățătorul — asemenea giuvaergului, șlefuește diamantul — sufletul elevului, ca din el să scoată — un briliant. Briliantul este diamantul șlefuit cu praful său; tot așa și sufletul ori cărui om cult nu este decât sufletul de odinioară plin de întuneric, șlefuit de un bun maestru timp mai îndelungat, în școală. E măiestrul rău — niciodată nu va putea produce un briliant, aibă la îndemână cel mai valoros diamant; e învățătorul rău, el din sufletele date lui spre șlefuire nu va scoate un suflet de valoare, un savant, geniu.

Artă se cere dela învățător în măiestria sa, ca să cunoască de când îi cade în mână un elev, gradul de valoare al sufletului aceuia, ca astfel pentru fiecare să aplice suficientul și corăspunzătorul praful de șlefuială. Precum fiecare diamant, cere a fi șlefuit cu un anumit praful de diamant spre a scoate din el briliant, așa și sufletul reclamă un anumit metod spre a-l lumina.

Înzadar se va face diamantul cu praful de cvarț, el va rămânea tot în starea lui brută, în care s'a găsit. Și un elev — sau sufletul lui — va rămânea tot în starea lui întunecoasă, dacă măiestrul nu va ști află sau nu voiește a întrebuița mijloacele, cari pot chema la viață în suflet acele nobile însușiri pe cari le are în stare latentă date de

Creatorul lui, și cari odată puse în mișcare pe o bună cale, să producă rezultatele sperate de maestru — de învățător.

Școala, am zis, că este atelierul în care sufletele se cultivă, ca posesorii lor să fie la maturitate fii iubitori și gata de jertfă, fii plini de dragoste față de națiunea lor și membrii utili ai societății întregi.

În statul nostru poliglot avem două suiri de școli. Școala de stat și școala confesională. (Cele comunale nu numără căci ele nu mai au decât caracterul și tendința celor de stat.) Acestea sunt atelierile, în cari se prepară viitorii fii ai patriei noastre. Care din aceste două ateliere este cel adevărat în care măiestrii își îndeplinesc cu scumpătate chemarea lor și tind a fi artiști în creațiunile lor?

Să asemănăm produsul măiestrilor acestor două ateliere, precum și scopul, ținta, la care tind măiestrii — învățătorii lor. Școala de stat, a angajat pe spatele tuturor naționalităților din țară în atelierul său măiestri, de altcum cu destulă practică și cu un magazin intelectual destul de bogat — și cu o bună remunerațiune — măiestrii cari cu un singur soi de praful, cu aplicarea unui singur metod, trebuie să creeze patrioți, cari din sufletul lor să nu emaneze altceva, decât lumină maghiară, patriotism maghiar și cari chiar din cvarț sau alt cristal să producă briliante maghiare — fie și false. Ce reclamă, ce dobitocie? Ce muncă zadarnică a unor maniaci cu idei fixe — hrăniți cu idei sucite și cari duc la balamuc. *Diamantul prin praful său devine briliant.*

Praful de care uzează maestri în școala de stat e unul singur, e limba maghiară.

Da, limba maghiară va avea rezultatul dorit în școală de stat, la elevi cu limba maternă maghiară, nici odată însă la elevi de limba română, germană, slovacă etc. la elevi nemaghiari. Ce se întâmplă cu elevii nemaghiari? Sufletul lor, — rămâne 3—4 ani în starea brută, limba maghiară neînfluințând asupra dezvoltării sufletului lor, ci mai mult la timpirea lor.

Da, la timpire, căci timp de 3—4 ani elevul — al cărui suflet dorește a cunoaște cele necunoscute din cercul său, truda forțată cu învățarea numirilor obiectelor lui cunoscute în limba sa, în o limbă străină de el de firea lui, nu-l poate aduce decât la timpire. Trei-patru ani, de 3×300 zile și de 900×62 ore total 5400 ore pierdute la an. Câtă pierdere, pentru 100—400 cuvinte fără sens, fără rost, din partea bieților elevi ai nemaghiarilor? Câte alte cunoștințe nu și-ar fi câștigat ei în acest timp, cunoștințe aducătoare de folos, lor și națiunii lor.

Tendința școlilor de stat — după cum sună reclama șefului și a organelor sale — este: a produce pentru patrie în ateliere, patrioți maghiari, cristale nobile din nemaghiari. Ce absurditate!! Oare nu va păți, ca modernul fabricant de diamante? Oare nu va fi chemată școala de stat din patrie de opinia cultă europeană la baza justiției? Fără îndoială că da. Căci celce a avut ocaziune a cunoaște capitalul sau mai corect șlefuiala sufletului unui copil nemaghiar în școala de stat câștigată, nu e, decât zero,

FOIȚĂ ORIGINALĂ A TRIBUNEI.

DIN ROMA.

— Decembrie —

Note de P. Robescu.

Trei zile a plouat în șir, o ploaie mărunță, deasă, plictisitoare. Picături fine se cerneau ca prin sită din cerul cenușu, pe care norii vineți fugeau grăbiți, împingându-se unul pe altul spre apus, rostogolindu-se continuu.

Vântul aruncă ploaia în geamuri, aburindu-le cu stropi fini, bătând cu degete nevăzute în ferestre, chemând privirea afară din cameră. Palatele nalte, umede până d'asupra celui d'al șaselea etaj, stau triste, cu ferestrele lor închise, după cari rari capete apăreau privind o clipă ploaia ce nu mai contenea. În cameră o umezeală ce pătrunde în oase, un frig ce scutură nervii și dăpune rău. În Roma frigul toamnei este mult mai enervant ca al lernei, căci trecerea este aproape bruscă dela cald la rece, umezeala te pătrunde și în locuințe soba nu se cunoaște. Aierul umed pune stăpânire, din pietrele pardoselei, din marmurele dela ferestre, din marmurele scârilor, o respirație rece suflă în palaturi și fiorii trec scuturând corpul ca un curent electric, nervii sunt bolnavi, fețele schimbate, spiritele indispușe.

Afară norul se întinde pe strade ca un strat subțire lucitor, moale, acoperind stradele cu un luciu negricios, murdar.

Pe lângă zidul pietonii trec grăbiți, cu gulerile ridicate, cu umbrelele strălucitoare de ploaie de par lac, cu pantalonii rășfrânți. Seara stradele

se pustiesc dela șapte, rari pași repezi răsună pe trotuare, o liniște greoaie se lasă, nici cântece, nici vorbă, nici sunete de mandolină nu mai răsună pe stradele înecate de ploaie în cari numai felinarele ard cu o lumină verzule, tristă.

Dar în dimineața aceea, când am deschis persiana, peste palatul din față am văzut fășia de cer senină, limpede, de o culoare albastră tandră, curată de semănă cu o sticlă spălată. Undevă, departe, trebuie să fie soarele; nu se vede dela fereastra mea, dar trebuie să fie, îl simț, îi ghicesc vibrațiile săgeților blonde în aierul limpede, încărcat încă de vapori de apă. Un vânt ușor trece ca o mângâiere; un canar, într'o colivie la o fereastră din față, face o serie de triluri și corpul lui de aur se agită vesel și sburdalnic pe bețișoarele coliviei; persanele tuturor ferestrelor se dau de perete, prin dreptul geamurilor deschise se văd trecând fețe vesele și cântece se aud și glasuri de copii gureși și strigăte. Doamne, ce legătură strânsă este între seninul cerului și seninul sufletului!

Orele trec repede, de nici nu ști cum, și când m'am ridicat dela masa de lucru, am rămas surprins: 11 ore!

Soarele acum sus, aurește jumătate din stradă, făcând să rize palatele scaldate în lumină; Piazza dell'Indipendenza pare mai largă mai aierată și arborii desfrunziți, pe cari rari frunze ruginite se mai țin, își încrucșează ramurile lor fine în desemnuri de ciudate arabescuri, iar tramvaiul ce trece în goană strălucește cu viul roșului lui, vesel par'că și el de această zi senină. În aier un miros plăcut, o odoare de primăvară, ce se ridică din pământul umed.

În piazza delle Terme, fântâna de bronz își aruncă puternic coloana ei de apă în aier, cele-trei bazinuri suprapuse își trimit unul altuia șuvoarele fine de apă cristalină în fășniri măiestre, iar naladele nude de bronz, pe monștrii marini, stau împietrite în atitudinile lor bizare.

Tramvaiele trec roșii, făcând curbe elegante prin fața enormului portic al Exedrei, piața este plină de soare, ruinele termelor lui Dioclețian par mai sombre, mai vechi în lumina blondă, iar apa din fântână se ridică în sus ca un sul, se transformă într'un penaj enorm alb și cade în miriade de diamante în primul bazin; șuvoarele fine fășnesc ca de oțel și aruncă diamante în celelalte bazinuri, naiadele primesc pe undul corpul lor de bronz alte miriade de diamante ce strălucesc în soare, topindu-se pe formele elegante ale undurilor lor.

Via Ventti Settembre, via din San Nicola da Tolentino le trec leneș, cu pas de promenadă, respirând adânc aierul; și iată piazza Barberini.

Ce curios aspect are această piață! În jurul largei ei deschideri, palatele nu au nimic din mărețta seniorilă, nimic din noblețea romană ce atât de caracteristic este imprimată pe orice construcție din Roma, ci par mai multe case de negustori, ferestre meschine, față de mahala, cu osteriile ei ce dau acestui loc un aer de oraș de provincie. Pe un părete în față, câteva anunțuri vechi, spun de reprezentanții teatrale ce au avut loc acum un an, te face și mai mult să te crezi într'un oraș de provincie, în care anunțul de teatru spune de un eveniment important. Și totuș, aci alături este palatul Barberini, al faimoșilor principii romani, cari și l-au zidit, cași Far-

ba mai mult o tîmpeală mentală în adevăratul înțeles, adică un regres spiritual sub zero.

Un elev de naționalitate român, slovac etc., ajuns în clasa a 4 a primară nu știe decât *cei* ungurește și încă rău, mașinalmente, iar în celelalte obiecte e un zero; pentru el totul e o negură deasă și de neînțeles. Moralitate în școala de stat? S'o căutăm la măestrii și măestrele din aceste ateliere?

Sărmană școală confesională, sărac atelier modest și vatră a culturii. Tu în limba maternă a bietelor suflete nevinovate prin modeștii tăi măestri de secol, fără scop de reclamă șlefuit-ai încet și cu răbdare sufletele tinerilor odrasle ale bisericii — și neamului tău, și cu succes — căci te-ai folosit de praf de diamant ca să faci din diamantul brut, brilliant. Și națiunile au mulți brilanți *veritabili*, mulțumită ție școală confesională și măestriilor tăi modești. Ce vei deveni în viitor? Astăzi? Ești forțată a întrebuiți praf străin, nu spre a provoca lumină, ci de a întuneca sufletele prin șlefuială. Astăzi ți-se cere să dai patriei cristale false, patrioți falși, demetici și idioți, ba și nebuni, — numai ungurește să îngâne o frază — fie ea și fără înțeles. Azi patria n'are nevoie de briliante — căci are destule false — ea voințe a avea material brut, dar maghiar, fie adus în atelier diamantul la starea lui primordială, la un simplu *cărbune*, dar cărbunele să fie numai maghiar, să aibă de e posibil și pinteni. Sărmană patrie! Ce viitor îți stă înainte? Să devii un mare muzeu de briliante... false și de risul... altora. Utopia rebunilor, îți sapă mormântul.

Ce mozaic frumos, plăcut ai fost între țări, tu patrie iubită, cu ale tale popoare. Iar acum? Nebunii voesc a-ți smoli fața. Dar nu va fi, niciodată, căci popoarele tale te iubesc, ele-și vor susține cu ori ce jertfă atelierile lor — școalele lor confesionale — în cari vor învăța pe fiii tăi minori dragoste față de D-zeu, față de tine patrie, față de

biserica și națiunea lor, ca și în trecut, și din cari nu vor pune în circulație pe piața mondială culturală diamante și briliante false, cari să provoace falimentul tău, ci briliante și diamante veritabile, spre mândria și gloria ta.

Demisia lui Andrássy. Vre-o 60 deputați kossuthiști s'au întrunit alaltăieri și au decis că ei sunt foarte cătrăniți pentru alegerea dela Dej, unde fișpanul constituționalist a sprijinit pe candidatul său iar nu pe al kossuthiștilor. Au zis că asta nu merge, ei vor protesta. Ce-i asta? Țară kossuthistă cu ministru de interne și cu secretar de stat (Hadik) constituționalist și cu 10 fișpani constituționaliști mai mult decât kossuthiști... Asta la alegerile viitoare poate aduce cu sine slăbirea partidului kossuthist, S'a plăns mai ales împotriva lui H a d i k, care e magnat îngâmfat și nu-i poate suferi pe kossuthiști. (Atâta însușire bună are și el!) Ugron a fost de părerea să se ceară capul lui Hadik. În cele din urmă s'au hotărît că vor aduce mai nainte nemulțumirile lor la cunoștința comitetului executiv. Acesta să ceară satisfacție.

Aflând despre toate acestea, contele Andrássy a dat răspunsul că e gata să demisioneze. »Declar, a zis într'o convorbire, că dau nu numai capul secretarului de stat Hadik, ci și pe al meu, căci nici el, întocmai ca mine, nu se leagă de acest post. Pot avea dar nu unul, ci două capete d'odată, însă, separat nici unul!...«

Leii kossuthiști, e sigur, nu vor mai sufla un singur cuvânt.

Căderea lui Aerenthal. Din Viena vine știrea, că retragerea baronului Aerenthal e chestie numai de puține zile. Declarația sa privitoare la linia Sandjac se pare că a fost pripită, terenul nu fusese încă destul de pregătit, așa că a produs iritațiuni și proteste, în Rusia mai ales, pentru a căror potolire Aerenthal va trebui să demisioneze.

»Mindent megadunk!« — adică: dăm tot — așa scriu ziarele maghiare din Budapesta ca a răspuns coaliția în delegațiuni când a fost vorba de cererile ministrului comun de război. Iată, textual, ce scriu ziarele maghiare îndiferente:

»Pactul nici n'a expirat încă și putem fi deja pregătiți pentru un nou pact. Din izvor absolut autentic, se asigură că guvernul va da tot ce-i cere în chestii militare, din parte-i solicitând un singur lucru: să nu fie silit a introduce un fragilul universal!«

Negocierile între guvernul maghiar și ministrul de război continuă pe această bază. Coaliția s'ar mulțumi cu oare cari concesii în chestia limbii de serviciu la regimente.

Întreaga presă maghiară și austriacă remarcază de altfel tonul moderat din vorbirile rostite în delegațiuni de Lovázy, precum și un interview al lui Nagy Emil, care a spus că partidul kossuthist e foarte dispus să trateze cererile ministrului comun de război și, peste tot, coaliția ține să demonstreze că înțelege importanța rezolvării cerințelor armatei.

Alte atacuri. Ziarul militar »Danzer's Armees Zeitung« în timpul din urmă a atacat pe ungarul așa de aspru, încât sub presiunea delegațiilor unguri ministrul Schönathch dase o circulară în care oprea pe ofițeri să colaboreze la acest ziar. Numitul ziar a scris atunci un articol și încontra ministrului comun de război, iar față de Kossuth, care a oprit posta maghiară să transporte acest ziar, în numărul său de ieri declară că va trimite în cuvertă închisă, ca scrisoare, acest ziar, iar pe frontispiciul ziarului e scris: »apare sub direcția mai multor ofițeri superiori«, — căroră, așa se vede, puțin le pasă de guvernul maghiar, dar nici de circulara lui Schönathch. Se zice că un arhiduce ar stă la spatele lor.

Destul că numitul ziar atacă acum și mai violent regimul maghiar și-și bate joc de întreaga — »nuție«.

Programul

partidului conservator-democrat.

Iată programul partidului conservator democrat de sub șefia diui Take Ionescu:

Partidul conservator își mărturisește lui și țării adâncile transformări cari s'au săvârșit într'ansul, și la de azi înainte numele de partid conservator-democrat.

neze, cu materialul furat dela Coloseu; dincolo, o stradă largă, via Veneto, conduce la Villa Margherita, palatul reginei mame; în partea cealaltă este cartierul nobil, Ludovisi; dincoace centrul Romei, via Due Maccelli, Corso, și această piață impresurată de viață și de activitate, pare moartă, adormită între zidurile murdare ale palatelor ce o închid. Și în mijlocul pieții joase și murdare, Tritonul în genunchi suflă în sus dintr'o scolcă un filet subțire de apă. Inegrit de vremuri, Tritonul, lucrat de maestrul Bernini, și-a pierdut finețea detaliilor, marmura s'a mâncat de timp și de apele ce de mai bine de 300 de ani bat peste corpul lui, dar în total fântâna aceasta păstrează eleganța măiastră ce a știut să dea celebrul Bernini operelor sale și apa ce se asvârlă în sus pare o lamă de oțel fină, albăstrie, pe care săgețile soarelui bat scăpărând scântei.

În colțul uneia din străzile ce se deschid în piață, într'un grup de verdeață, un negustor și-a expus glastrele cu flori. Trandafiri roșii ca sângele își pleacă elegant capetele, cu un gest de salut îndrăzneț al petalelor lor însângerate, provocatori ca buze cărnoase ce se deschid avide de sărutări; trandafiri palizi, de o culoare delicată, de o construcție fină feciorelnică, își desfac rozalbul corolei ca guri naive ce zimbesc timid, inconștiente de candoarea ce posedă; trandafiri

aibi ca hârtia, stau drepti în apa glastrelor, reci ca trupuri fără viață, împietrite de respirația glacială a morții, embleme de cimitir; violete în grămadă, stau strânse unele lângă altele, cu petalele lor azurii — cocoloșite, răspândesc în aer parfumul la subtil; orchidee bizare, acele flori ce par din altă lume, cu colorile lor ciudate, cu florile lor siranil, răsar peste celelalte flori, ulmire par'că de tovarășele ce nu le cunosc, mute de mirare privesc lumea aceasta pestriță ce trece în sus și în jos; și alte flori albastre și galbene mărunte de par o ploaie de stee și alți trandafiri și garoafe catifelate roșii, și garoafe crețe, albe și învoalte, și »nu mă uita«, și liliac, și flori enorme de nufar alb ce par adormite, și flori de lotus ce par un fișic de hârtie albă, dau acestui colț impresia unui vis. Parfumuri diverse plutesc în aer îmbăisămându-l, și imaginea aceasta delicată și veselă de flori înflorite în Decembrie, pune în piazza Barberini o notă de gingășie neșpusă ce contrastează așa de frapant cu aspectul trist și provincial al pieței.

Via Sistina urcă încet la dreapta și se isprăvește în Piazza Trinita dei Monti. Obeliscul roz își întinde umbra lui subțire și lungă peste pietrele albe ale pieței. Privirea se pierde peste orizontul ce se deschide larg. Colo, în fund, Monte Marlo cu verdele lui albăstriu, cu albul strălucitor

al Villei Mellini pare un pastel pictat; dincoace Roma, o mare de coperșuri, peste care cupolele bisericilor se ridică rotunde și greoaie ca baloane ce stau gata să-și ia sborul, câte-va edificii și monumente apar mai clar între casele grămădite: Camera, Columna lui Marcu Aureliu, schelele Monumentului lui Vittorio Emanuele, palatul Regal, Quirinalul, cu construcția lui galbenă sămănând cu o cazarmă, d'asupra căruia se sbate ușor bandiera Italiei, în vântul molcom ce adie; și drept în față, uriașul dom al lui San Pietro, luminat de soare de pare de argint, își rotunzește curbele elegante ale cupolei. Jos, piazza di Spagna, cu furnicarul ei de lume, cu »Navicela« de Bernini a cărei apă se revarsă în lame de argint, și printre palatele grămădite, via del Condotti trece drept spre Corso, ca un șanț profund și strimț, în care trăsuri și persoanele par jucării.

În aierul curat și proaspăt trec flori, cerul senin învelește Roma cu lumina lui strălucitoare, soarele o poleiește, o mângâie, o trezește din amorteală, și ea, Eterna Roma, întinerită de sărutările blonde ale lui, tresare, se lată captivală de gingășia lui, și râde, râde veselă, în ploaia de aur ce soarele scutură d'asupra ei din coama lui de foc...

Roma, 1907 Decembrie.

Cine suferă?

De stomac, de constipație, de lipsă de poftă de mâncare?

Acela să facă experiență cu apa amară naturală HORGONY recomandată de mai multe sute de medici. Înainte de dejun dacă se ia o jumătate de pahar din apa amară HORGONY după una până la două ore își face efectul dorit, și revine pofta de mâncare și starea bună generală. — Apa naturală HORGONY nu are gust rău și nu provoacă nici un gust neplăcut. Se poate căpăta în toate prăvăliile cu ape minerale, în băcăni și farmacii. La târgulă să se ceară lămurit apa amară naturală HORGONY.

Proprietar: Löser János, Budapest.

In ajunul luptei.

Hotărîrea clubului parlamentar. — Informații.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 20 Febr.

Dupăcum v'am anunțat telefonic, camera va începe mâine, Vineri, *desbaterea proiectului de revizuire*.

În vederea luptei clubul parlamentar al naționalităților a ținut acum, în orele de seară, o *ședință de consfătuire*, în care s'au discutat evenimentele luptei, tactica, pe care o vor urma deputații noștri, și înainte de toate s'a luat hotărârea — cum era de așteptat — ca partidul naționalist să combată, din toate puterile, proiectul de revizuire.

La orele 6 seara urc treptele localului clubului din Kerepesi-ut. Ședința se terminase tocmai. Am fost foarte surprins văzând că numai trei deputați naționali au fost de față la consfătuire. Mi-se spune că deocamdată numărul deputaților naționaliști, cari sunt în Budapesta, e suficient pentru a deschide lupta. Totodată deputatul național, cu care am vorbit, ne a asigurat că în cursul zilei de mâine, Vineri, și apoi în săptămâna viitoare deputații naționali vor fi în număr mai mare în Budapesta. Întreb: ce hotărîre s'a luat? Iată răspunsul:

În ședința de azi a clubului s'a aprobat numai deciziunea luată deja de club, când s'a publicat pentru întâia oară cuprinsul proiectului de revizuire: partidul naționalist va combate din toate puterile revizuirea. Deputații noștri vor lua toți, fără deosebire, cuvântul; cei prezenți în Budapesta vor forma avantgarda, luând deja mâine, Vineri, și poimâine parte la dezbateri. În săptămâna viitoare va urma apoi grosul luptei.

Așteptăm să vedem ce atitudine vor lua disidenții și croații; în orice caz însă, chiar fără ajutorul lor, vom continua lupta. S'a vorbit despre *obstrucție*. Ea va depinde de la împrejurări, încă în zilele acestea ne vom convinge dacă e sau nu posibilă obstrucția. Am putut însă constata că guvernul ne silește așa-zicând să obstruăm, fiindcă nici nu ne mai la în seamă; la conferința de ieri a partidelor nici nu ne-a invitat. Vom dovedi, cu puterile modeste, pe cari le avem, că nu ne vom da îndărăt dinaintea nici unei greutăți.

Cu privire la tactica ce vom urma, vom mai avea ocazia să ne sfătuim. A raportat de pe acum felul de luptă e din privința practică înconsult. În orice caz ne vom face datoria și deocamdată te rog să raportezi atât că *vom împiedeca din toate puterile votarea unei legi, care va da libertății parlamentare din Ungaria lovitură de moarte*.

Azi seară am avut o convorbire mai lungă cu un deputat național încât privește lupta pentru sufragiul universal. Distinsul deputat a accentuat iarăși trebuința unei lupte paralele, în și afară de parlament.

Sosind acum seara încă vre-o câțiva deputați naționali și fiind pe mâine așteptați încă 2-3 încurând numărul lor va fi complet. În zilele acestea clubul va ținea apoi o nouă ședință, în care se vor lua dispoziții largi și mai amănunțite, de luptă.

Din străinătate.

— *Infrângerea francezilor. Tanger*, 19 Februarie. O telegramă a agenției Reuter anunță că francezii au fost bătuti crud în Marocco. Trupele noului sultan Muley Hafid au atacat, în depărtare de șase kilometri dela Casablanca, o parte a trupelor franceze de sub comanda lui Zettat și au măcelărit-o total.

Dintre francezi au căzut mulți morți și răniți, un tun le-a fost luat și ceilalți soldați au ajuns prizonieri. Întru apărarea Ca-

sablancei au sosit mai multe vapoare de războiu franceze și spaniole.

Stössel osândit la moarte. O telegramă nouă și chiar sigură anunță din Petersburg, că tribunalul militar a osândit pe generalul Stössel la moarte, pentru predarea Port-Arthurului, al cărui comandant a fost în timpul războiului ruso-japonez. Generalul Fock a primit numai dorgatoriu, iar amiralul Smirnov și generalul Reuss au fost achitați. Tribunalul militar, considerând bravura garnizoanei din Port-Arthur de sub comanda lui Stössel precum și curajul personal al generalului Stössel, va cere ca țarul să schimbe osânda la moarte în *închisoare de cazarmă pe 10 ani*.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 21 Februarie n. 1908.

— **O generoasă româncă.** Azi se face în Timișoara înmormântarea venerabilei văduve *Anastasia Tempea* născută Suci. Decedata a lăsat pe sava Alumneului 40.000 coroane, iar pe sava Episcopiei Timișoarei (care se va fondă) 40.000 cor.

P. S. Sa episcopul I. I. Papp afând despre moartea acestei brave românce, a adresat telegramă de condoleanțe fratelui decedatei, dlui secretar ministerial Silviu Suci, iar pe dl protopop dr. Puticiu l-a însărcinat să reprezinte la înmormântare consistorul și să țină un panegiric, arătând nobleța de suflet a decedatei.

— **O lămurire.** În numărul lor dela 7/20 Februarie, contrații din Budapesta scriu următoarele:

»Nu odată am citit în »Tribuna«, că ea își reclama exclusiv sieși meritul de a fi luat inițiativa în chestia activității. Cu toate că aceasta nu corespunde întocmai adevărului istoric, am lăsat ca »Tribuna« să-și facă voia.

»Vedem însă, că și deputatul Ineului dl dr. I. Suci, în vorbirea sa rostită cu ocaziunea inaugurării clubului național — quasi oficios a susținut această teză, reclamând exclusiv Aradului acest merit.

»Nu voim să contestăm »Tribunei« și Aradului meritul, ce și-l-au câștigat în privința propagării activității, dară suntem datori adevărului a constata că activitatea parlamentară pentru primădată a fost proclamată pe față de acel grup tineri, care au fondat »Libertatea«. Fără propagandă »Libertății« și fără alegerea dela Dobra cu greu s'ar fi decretat activitatea în conferința din Sibiu. Credem, că nu suntem departe de adevăr, dacă susținem, că fără pășirea tinerilor grupați în jurul »Libertății«, »Tribuna« nu ar fi putut să producă o mișcare activistă generală; ar fi putut pune în mișcare Aradul și Bihorul, dar nici decum Transilvania și Banatul.

»Evenimentele s'au petrecut înaintea ochilor noștri și toată lumea știe că meritul de a fi inițiat curentul activist »Tribuna« trebuie să-l împartă cu »Libertatea«, care a contribuit și ea la trimful ideii activității într'o măsură care nu poate fi bagatelizată.

Pentru a arăta că scrisorile noastre corespund întocmai adevărului istoric, că, prin urmare, dr. Suci a susținut și el un adevăr, vom spune un singur lucru:

În vara anului 1896, când întemeietorii ziarului nostru au subscris banii necesari fondării și au precizat programul *activist* al ziarului nostru, precum și în toamna aceluiași an, când s'a tipărit în Orăștie numărul nostru de probă, iar în iarnă cei dintr'ei patru numeri ai »Tribunei« Popo-

rului, în Orăștie nu eră nici un grup de tineri în jurul »Libertății«, pentru cuvânt că nu există nici »Libertatea«.

Aveam la activul nostru deja 5 ani de propagandă *activistă*, până să răsară în Orăștie tinerii grupați în jurul »Libertății«. Iar când unul dintre acești tineri a candidat la Dobra, »Tribuna« l-a susținut cu toată ardoarea.

Ca să nu fie supărare, împărțim însă bucuros meritul, chiar pe din două, cu tinerii dela »Libertatea«, pentru că fapt este, că dela înființarea »Libertății« am mers strânși uniți, umăr la umăr, în toate luptele noastre naționale și în special, în luptele electorale.

Spre ilustrație: la prima alegere a d-lui dr. A. Vlad campania cea mare a dus-o »Tribuna« mână în mână cu »Libertatea« și redactorii noștri Russu Șirianu și Sever Bocu au fost acolo înainte de alegere iar în ziua alegerii au suferit și paturi de pușcă dela jandarmi, în focul luptei.

Prin urmare, chiar frățește ne-am împărțit și mizeriile primei alegeri.

Astfel ne vom împărți și pe viitor — și munca și meritele, căci nu este aici vorba despre ambițiuni personale, ci despre triumful cauzei, pe care d'opotrivă o servim.

Altfel mal fericiți ne-am simți atunci, când am avea ocaziunea de-a ne vedea întrecuți de alții în lupta națională. Și, sigur, nu vom lipsi de a recunoaște întâietatea celui ce ne-a întrecut. Ori cine ar fi!

Înainte dar!

— **Arendarea moșiei Sulkowski.** Princesa Maria Sulkowski a încheiat cu arhitectul Halmai din Arad un contract de arendare pe 12 ani asupra părții de pământ care se află în hotarele comunelor Păncota, Barskony, Apateu, Seleuș, Măderat și Cherechiu, pe o întindere de 12.300 holde catastrale. Arhitectul Halmai va plăti pe fiecare an o arândă de 275.000 cor. Lună se va începe predarea pământului în mâinile noului arendator.

— **Agitatori achitați.** Cu prilejul jubileului de 25 ani de preoție al protopopului A. Ghidiu din Caransebeș poporul român din Caransebeș aranjase o serată muzicală, la care s'au cântat mai multe cântece românești.

Procuratura a pornit pentru aceste cântări »agitatorice« proces împotriva lui Achim Alionte și 7 soți. Tribunalul din Caransebeș l-a achitat pe toți, dar curtea de apel (tabla) din Timișoara l-a condamnat pe toți la câte 14 zile închisoare și 20 cor. amendă.

Curtea de casație (Curia) în ședința sa de azi l-a achitat definitiv pe toți 8 acuzații! (»Lupta«).

— **Președintele tribunalului din Sighetul-Marmației, Várady**, sub a cărui președinție s'a adus sentința de moarte lui Abraham Huss, a primit o scrisoare anonimă, în care e amenințat că în decurs de opt zile va trebui să moară, pentru că Huss a fost osândit la moarte pe nedreptul. Scrisoarea, trimisă din Budapesta, Várady a predat o jandarmeriei ca să caute pe autor.

— **Intimpinare.** Ni-se scrie: Subsemnatul V'am rugat a dà loc în mult prețuitul organ de publicitate al »Tribunei«, reflexiunei mele referitoare la nota apărută în Nr. 26 în cauza »Tulpanului din Cacova«. În susmenționata notă se amintește că »conducătorii firești etc. au consimțit cu propunerea comitetului resp. cu tulpaniști«. Eu unul, care sunt conducător fireșc al poporului, zic, nu am avut nici o cunoștință despre acea hotărîre, dar nici nu sunt membru al comitetului. Drept aceea rog pe dl publicist să binevoiască cu altă ocaziune a fi mai precaut în darea de seamă. Cacova, la 17 Febr. 1908. *Veniamin Bălan*, preot-capelan gr. or. român.

— **Apel.** O mână de oameni puțini la număr, dar tari în credința lor strămoșească și situați fiind la marginea diecezei, între diferite confesiuni și limbi, văzându-și ruinată bisericuța de lemn, zidită înainte de asta cu patru veacuri, au luat hotărîre să ridice un locaș nou dumnezeesc.

Starea materială a credincioșilor însă este mult mai slabă ca să poată suporta spesele de zidire. Apelăm deci la simțul nobil creștinesc al publi-

Cel dintâi atelier de pietre monumentale aranjat cu putere electrică.

Gerstenbrein Tamás

măstru de monumente și pietre de cimitir.

Fabricația proprie din marmură, granit, seynit, labrador etc., din pietre de marmură magazin se află în Kolozsvár, Ferencz József-ut 25. Cancelaria și magazinul central: **Kolozsvár, Dézsma-u. nr. 21.** Telefon 662. Filiale: Nagyvárad, Nagyzeben, Déva și Bánpatok.

CONCURS.

«Someșana» institut de credit și economii societate pe acții în Dés publică concurs pentru ocuparea unui post de practicant cu termenul de 10 Martie 1908.

Salar anual la început 720 Cor. iar la caz dacă aplicatul va da probe de capacitate și diligență i-se va îmbunătăți salarul în timp scurt.

La acest post numai acei indivizi pot concura, cari sunt absoluți de școala comercială superioară (cu maturitate) și posed perfect pe lângă limba maternă și limbile germană și maghiară.

Rugarea este a se scrie cu mâna proprie a concurentului.

Postul trebuie ocupat după denumire imediat.

Dés la 15 Februarie 1908.

Direcțiunea.

Caut un păcurar

la 250 oi. Să știe găti o brânză bună. Poate să aibă 100 oi proprii. Moșia mea se află în Kreszta Ménes, comitatul Aradului. Ofertele sunt a se trimite lui **Ioan Urs de Margina**, Sibiu (Nagyszeben) sau la administrația «Tribunei» Arad.

Caut un zidar român

om solid, lucrător bun, fără diplomă, care mi-ar putea edifica o casă de piatră cu 3 chilii în comuna Kreszta Ménes, comitatul Arad. Ofertele sunt a se trimite la **Ioan Urs de Margina** în Sibiu (Nagyszeben) sau la administrația «Tribunei», Arad.

De vânzare!

La subscrierul sunt de vânzare 9000 spete din lemn de stejar cu 100 Cor. miia, loco gara Szászsebes.

NICOLAE RECHITAN.

comerciant (Szászcsor).

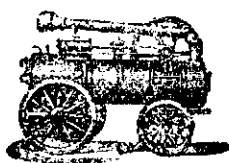
Szatmáry Mihály

MEȘTER DE CAZANE

Szeged, strada Pille nr. 25.

Intreprindere atât în loc cât și în provincie tot felul de reparări de cazane, mașini și locomobile la moare de aburi și fabrici de șpirt. Aceste le efectuește cu prețuri favorabile și pe lângă garanție.

La chemare prin scris, vin în persoană ori și unde.

Heinrich Kirst,

Antreprenor de zidirea morilor în

UJVERBÁSZ Nr. 159.

Ofere produsul mânilor sale pentru

mori sistem cilindric,

și primește

arangearea completă

a morilor.

după cel mai nou sistem Werner.

Șcripeț de cilindre, mașine de gris, tarar, precum și orce montare a acestora tot după cel mai nou sistem.

Se primește și ori-ce reconstrucție cu prețuri ieftine și serviciu solid.

Correspondența în limba română.

În lumea întreagă cele mai bune mașini de cusut și biciclete Dürkopp, precum și cele mai bune mașini economice le transportăm cu plătiri în rate mici lunare sau treilunare. În care comună vom avea cel puțin 6 cumpărători, acolo croitul și cusutul femeesc în cursuri de 30 de zile îl dăm gratuit, cumpărătorii vor fi instruiți pe deplin.

Correspondență în limba română.

Ca dorință trimitem carte de prețuri.

Fischer Gyula és fiai,

Maros-Vásárhely.

Urmașul lui Bumbera Imre

BUMDERA ISTVÁN

croitor prețesc și civil. ● Furnis. prețesc din loc. Oradea-mare. (Nagyvárad)

Am onoare a aduce la cunoștința onor. preoți că mi-am sosit pentru sezonul de toamnă și iarnă postavurile negre, cari își păstrează culoarea și le țin în magazinul meu bine asortat, pentru comanda din provincie ajunge o reverendă de model, sau o haină, la dorință mă duc ori unde cu plăcere pe cheltuiala-mi proprie.

Tot asemenea țin în magazin postavurile eele mai noi și moderne din patrie, franceze și engleze pentru tot felul de pardesie și paltoane de iarnă.

355/1908. tk. sz.

Arverési hirdetményi-kivonat.

A máriaradnai kir. járásbíróság mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Petran Sofron rossiai lakos végrehajtónak Moez Trandafir és neje, Dalka Mária, rossiai lakos végrehajtást szenvedők elleni 122 kor. 45 fillér, költség tőke követelés és járulékaik iránti végrehajtási ügyében a m. radnai kir. járásbíróság területén levő a Rossia községben fekvő a rossiai 83. sz. tjkönyben A.L. 16—44. sorsz. 724. 725. 726. 2681. 2682. 3081. 3082. 3083. 3084. 3085. 3141. 3142. 3143. 3884. 3914. 3964. 3972. 4020. 4353. 5041. 5042. 5272. 5659. 5660. 5661. 2125. 2126. 3125. 3126. 3127. hrsz. ingatlanokra, valamint az ezek után járó A.L. 46. 47. sorsz. erdő és legelő járandóságra egészben az árverést 680 kor. — fillérben ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte és hogy a fentebb megjelölt ingatlanokra az 1908. évi április hó 3 napján d. e. 11 orakor Rossia községéhez megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladatni fognak.

Arverezni szándékozók tartoznak 10% át készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ban jelzett árfolyammal számított és 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ban kijelölt óvadékképes érték papírban a kiküldött kezében letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében bánatpénztek a bíróságná előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt át-szolgáltatni.

M. radna, 1908. évi január 17-én.

Kir. járásbíróság mint telekkönyvi hatóság.

Nyisztor,
albíró.

159/1908. végrh. szám.

Arverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a m. radnai kir. járásbírósnak 1907. évi 6473. számú végzése következtében Dr. Márta Sándor ügyvéd által képviselt Vasetz Pál javára Lunics Péter ellen 119 K. 40 f. s jár. erejéig 1908. évi január hó 17-én foganatosított kielégítés végrehajtás utján lefoglalt és 953 kor. — fill.-re becsült következő ingóságok, u. m.: szabadrendezési tárgyak nyilvános árverésen eladatk.

Mely árverésnek a borosjenői kir. járásbíróság 1907-ik évi 830/2. számú végzése folytán 119 kor. 40 fill. tőkekövetelés, és eddig összesen 54 kor. 30 fillérben bírósággal már megállapított, költségek erejéig, Apátiban adós lakásán leendő megtartására

1908. évi március hó 3 ik napjának délután 1 órája

határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108 §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglatatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Bjenő, 1908. évi február hó 15 napján.

Nagy,
kir. bir. végrehajtó.

O rugare modestă, care nu vă costă nici o oboseală, dar administrației ziarului nostru poate fi de mare folos.

Ziarul nostru roagă pe onorat public că la cererea prețurilor curente sau la ori ce cerere sau cumpărare să se provace că adresa firmei a cetit-o în Tribuna.

Asigurări contra focului: case, bucate, mobile, vestminte, mărfuri!

Agentura principală din Arad

A BANCE. GENERALE DE ASIGURARE MUTUALE SIBIENE

„TRANSSYLVANIA“

primește oferte pentru asigurări din comitatele: Arad, Bichiș, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal, — și le efectuează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. În ramul vieții: capitale cu termen fix, rente, zestre pentru fete, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă dela 60—500 cor. se plătesc la momentul în ziua morții întâmplată;

2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobile mărfuri, produse de câmp ș. a.;

3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine reevitate ș. a. prin spargere;

4. Contra grîndinei: grâu, secară, orz, cucuruz ovăs, viș (vinea), plante industriale: cânepă, in, hîmei nutrețuri, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre locale și cercuțele mai în fiecare comună și direct prin

Agentura principală „TRANSSYLVANIA“ în Arad

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899.

Asigurați contra grîndinei: cucuruzul grâul, secăra, ovăzul și toată economia!

Asigurați: viața, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, spese de înmormântare!

Asigurați contra furturilor prin spargere: bani și tot ce aveți de preț!

Filială în T.-Recaș.

Filială în Buziaș.

Expositură în Toracul-mic.

„TIMIȘIANA“

instituit de credit și economii societate pe acții în Timișoara.

Anul întemeierii 1885. : : : Depuneri : : Cor. 2.500.000.
Capital de fond Cor. 600.000. Fond de rezervă Cor. 200 000.

Primește depuneri spre fructificare și de deponenților 4½ 0/0, după depuneri peste 20000 cor. cu abdicere de 90 zile 5 0/0 interese neto. Darea de venit după capitalele depuse o plătește institutul separat.

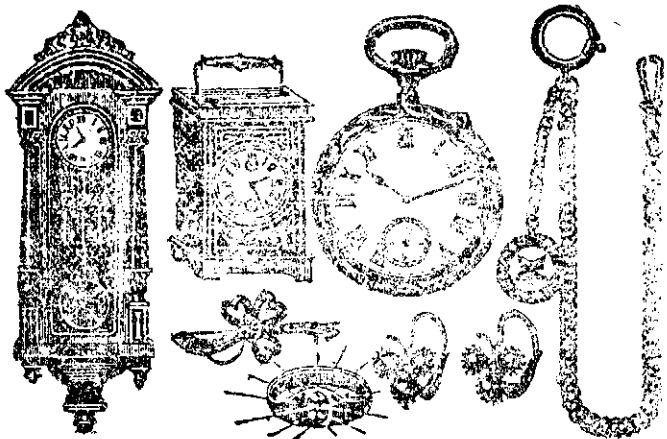
Depuneri până la 5000 cor. se pot ridica și se plătesc fără abdicere. Depuneri și ridicări se pot face pe cale postală. și se expediază franco.

Escomptează cambii cu 6 0/0—8 0/0 interese.

Tot asemenea, acordă credite hipotecare precum și amortizaționale în modul cel mai culant.

Direcțiunea institutului.

Unde să cumpere omul cele mai ieftine, mai bune și mai fine

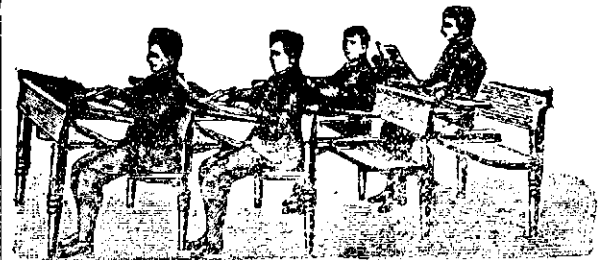
Oroloage, țiveri, ochelari, lanțuri de oroloage din aur, argint și nichel pentru strapate,

FRANCIS RILL, orologer

Sibiu, str. Cîsnădiei nr. 16.
Reparaturi să fac ieftin și prompt.

Bănci de școală

de diferite sisteme, mai ales se recomandă cele solide și ieftine, bănci de școală cu două locuri de șezut

Patent Pfarer I. Konnerth acestea au un pult tare, distanță minimală, călimar de cerneală portativ, și un sistem simplu de întors banca, prin ce e ușor de a se curăți școala și se pot comanda în șapte mărimi. Modele se trimit la dorință. Bănci de probă sunt în atelierul de măsur al lui

Nagyszeben, Elisabelgasse 53.

Wilhelm Connerth.

Atențiune!

Vecerne și sete.

Slăbit și ostenit e fiecare lucrător, care în zile călduroase își astâmpără setea cu vin, rachiu sau bere.

Cu voie de lucru și cu putere însă rămâne fiecare, care folosește ca astâmpărător de sete un pocal rece de cafeiu »Enrilo«.

Fertura aceasta »Enrilo« se pregătește foarte simplu.

Iai la un litru de apă cam 2 lingurițe de cafeiu pline — 10 grame: înlocuitor de cafeiu Enrilo a lui Franck, îl lași să fearbă bine 5 minute, (la primul clocot îl mesteci odată:) și'l lași 3 minute apoi să se așeze, torni apoi fertura limpezită, pui ceva zahăr și'l lași (într'un vas cu apă rece sau gheață) să se răcească.

Un litru de cafeiu de acesta gustos »Enrilo« vine cu zahărul dinpreună numai pe **3 fileri.**

Pentru lucrătorul »Enrilo« aceasta ca astâmpărător de sete față de vin și de bere e o cruțare însemnată la săptămână.

Cu lapte formează cafeiul »Enrilo« un dejun și o cină foarte bună.

Cafeiul acesta »Enrilo« se fabrică numai în fabricile lui Henr. Franck fii, se capătă în fiecare băcănie.

Igaz Sándor

ciasornicar și giuvaergiu

ARAD, Piața Libertății

lângă edificiul teatrului vechiu.

Aur și argint călcat cumpără pentru prețul cel mai mare de zi, ori schimbă pentru alte obiecte de aur și argint.